

Đề xuất công thức đổi mới phương pháp giảng dạy

Nguyễn Minh Tân

Đổi mới phương pháp giảng dạy từ lâu đã là đề tài bàn luận của rất nhiều người, tính cấp thiết, cơ sở lý luận thì đã có nhiều. Trong bài báo này xin đưa ra công thức đổi mới phương pháp giảng dạy dưới quan điểm của khoa học sáng tạo tạm gọi là công thức 5-3-1. Đó là 5 tư tưởng chủ đạo, mỗi tư tưởng có 3 thành phần và dựa trên nền tảng của 1 cặp phạm trù. Cá nhân tác giả đã vận dụng công thức này vào thực tế giảng dạy và thu được những kết quả hết sức khả quan.

1. Tư tưởng về 3 quan điểm

- Quan điểm thứ nhất: Thầy và trò cùng xây dựng kiến thức. Với quan điểm này người thầy không chỉ đơn thuần là người cung cấp kiến thức mà còn là người định hướng, hỗ trợ sinh viên. Sinh viên lúc này sẽ chủ động hơn trong việc tìm hiểu, xây dựng kiến thức.

- Sinh viên chỉ nên tin thầy một nửa: với quan điểm này không nên hiểu một cách đơn giản là thầy nói 10 thì trò tin 5 mà cần hiểu theo cách là nếu thầy nói vấn đề A nào đó thì khuyến khích người học về tìm hiểu, phân tích, đánh giá, phản biện xem đó có phải là A không hay là B nào đó, hoặc có cách nào khác, tốt hơn không? Văn hóa phương Đông nói chung và văn hóa Việt Nam nói riêng thường đề cao quan hệ thứ tự trên dưới, do đó ảnh hưởng ít nhiều đến khả năng phát triển tư duy phê phán. Nhìn chung sinh viên Việt Nam thường ít có khả năng so sánh, đánh giá, phản biện những kiến thức mà giảng viên cung cấp. Với quan điểm này sẽ phát huy tốt hơn tư duy phê phán cho người học, tạo cơ hội phát huy những chính kiến riêng của họ.

- Không có câu trả lời sai: có thể nói mức độ phát biểu, trả lời câu hỏi của sinh viên càng ngày càng trở lên hạn chế. Nguyên nhân thì có nhiều nhưng có một nguyên nhân chính đó là việc người dạy thường có những ứng xử tiêu cực trước các câu trả lời sai như: phạt, mắng, chê bai, ... dẫn đến người học càng ngày càng trở ngại trước các câu hỏi. Điều này là rất nguy hiểm bởi nếu không có câu trả lời sai thì cũng rất khó có những câu trả lời tốt được.

2. Tư tưởng về 3 tiêu chí

- Tiêu chí bao quát hàng đầu của việc dạy và học là dạy **cách học**: kiến thức là vô tận, nếu người dạy chỉ chú ý tới việc cung cấp kiến thức mà không trang bị phương pháp cho người học thì họ sẽ gặp rất nhiều khó khăn trong việc tự mở rộng kiến thức của mình.

- Phẩm chất cần phát huy mạnh mẽ là tính **chủ động** của người học: việc phát huy tính chủ động của người học là rất quan trọng. Không thể có được sự trưởng thành

mà thiếu đi tính chủ động. Vì vậy giảng viên cần có những giải pháp để thúc đẩy sinh viên trong việc chủ động đặt ra các mục tiêu học tập, xây dựng các kế hoạch khả thi, chủ động tìm kiếm, mở rộng kiến thức, hoàn thiện kỹ năng của bản thân.

- Công cụ cần khai thác triệt để là **công nghệ thông tin**: vai trò của công nghệ thông tin trong mọi lĩnh vực đã được thực tế chứng minh. Trong hoạt động giảng dạy việc ứng dụng tốt các công cụ của công nghệ thông tin sẽ làm hiệu quả của giờ học tăng lên rõ rệt. Việc vận dụng phù hợp các hình thức biểu diễn kiến thức dưới dạng văn bản, hình ảnh, video, ... sẽ kích thích đầy đủ các loại giác quan giúp người học cảm thấy tiết học đỡ nhàm chán do đó việc tiếp thu kiến thức sẽ hiệu quả hơn.

3. Tư tưởng về 3 thành phần

Sự thành công của một tiết học hay một môn học phải bao gồm cả 3 thành phần: kiến thức, kỹ năng và thái độ.

- Kiến thức: là kiến thức chuyên môn, người thầy không chỉ cung cấp những kiến thức cụ thể, thực tiễn mà còn phải cung cấp những kiến thức mang tính phổ quát của môn học để giúp sinh viên thuận lợi trong việc đào sâu suy nghĩ, mở rộng kiến thức của mình.

- Kỹ năng: nếu kiến thức mà không được vận dụng một cách thành thạo thì chưa thể đạt được mục tiêu đề ra. Vì vậy cần trang bị, huấn luyện người học những kỹ năng cơ bản để có thể vận dụng kiến thức vào thực tiễn một cách hiệu quả.

- Thái độ: việc làm cho người học có thái độ đúng đắn, tích cực đối với môn học nào đó là rất quan trọng. Nếu thái độ của người học thờ ơ thì việc tiếp thu kiến thức sẽ bị hạn chế đi rất nhiều. Vì vậy người giảng viên cần phải làm nổi bật được những lợi ích của môn học mang lại từ đó mới giúp cho người học có thái độ đúng đắn trong học tập.

4. Tư tưởng về kết cấu 1/3

Thực tế cho thấy nếu bài giảng chỉ thiên về thuyết trình thì sẽ hạn chế rất nhiều về khả năng tiếp thu của người học, ngược lại nếu thiên về thảo luận sẽ tạo được không khí học tập tốt nhưng rất dễ dẫn đến tình trạng “cháy” giáo án. Vì vậy cần thiết kế bài giảng theo kết cấu: 1/3 thời lượng thuyết trình + 1/3 thời lượng vấn đáp + 1/3 thời lượng thảo luận nhóm là hợp lý nhất.

5. Tư tưởng về 3 phẩm chất

Để thành công trong sự nghiệp giáo dục, người thầy giáo cần luôn phấn đấu, rèn luyện để hình thành và phát triển 3 phẩm chất sau đây:

- Phẩm chất của một người bán hàng: bản chất thực sự của người thầy giáo là bán kiến thức của mình. Vậy thì phải bán làm sao được nhiều, được tốt, người mua cảm thấy vui vẻ, hài lòng với sản phẩm mua được. Để thực hiện được điều này trước hết cần phải

thay đổi suy nghĩ lâu nay ở Việt Nam là người học chẳng còn cách nào khác là phải mua. Do đó triển khai mạnh mẽ phương thức đào tạo theo tín chỉ, có nhiều học phần tự chọn sẽ giúp cải thiện được tình trạng này.

- Phẩm chất của một người lãnh đạo: giảng viên phải biết cách lãnh đạo, dẫn dắt các cá nhân, nhóm SV thực hiện các công việc học tập, tổ chức học tập, nghiên cứu, thực hành,...

- Phẩm chất của một người nghệ sỹ: mỗi giảng viên lên lớp với một tâm hồn nghệ sỹ, hóa thân, nhập hồn vào vai diễn của mình thì mới mong thuyết phục được khán giả.

Dựa vào những tư tưởng trên cộng với việc biết **nắm chắc** và dám **thả nổi** thì chắc chắn sẽ có kết quả rất cao. Nắm chắc ở đây là người dạy phải nắm chắc về mặt nguyên lý, lý thuyết đúng đắn làm định hướng, làm nền tảng để có thể dám dưng cảm thả nổi cho đa dạng sinh viên sáng tạo trên nền tảng, nguyên lý đúng đắn đó thì sẽ phát huy được hết các tiềm năng của người học.

Kết luận: Với công thức đổi mới phương pháp giảng dạy như trên, người thầy không chỉ là “thợ dạy” mà là người thầy đúng nghĩa: khai sáng, định hướng cho người học tự tìm ra con đường của riêng mình giúp họ trở thành người thầy của chính mình trong suốt cuộc đời. Chỉ có như vậy khái niệm “học suốt đời” mới có thể hoàn thành được sứ mệnh cao cả của mình.